

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 24. června 2021 ve věci č. 40910/19 – A. T. proti Itálii

Senát první sekce Soudu jednomyslně dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány nepřijaly urychleně všechna opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat, za účelem výkonu soudně určeného styku stěžovatele se synem, a porušily tak článek 8 Úmluvy. Stěžovatel syna nevidal sedm let, jelikož matka styku bránila a svévolně se s dítětem odstěhovala 600 kilometrů od bydliště stěžovatele.

I. Skutkové okolnosti

Ze svazku stěžovatele a L. R. se v únoru 2014 narodil syn. V dubnu 2014 L. R. opustila i s dítětem jejich dům. Stěžovatel zahájil řízení o stanovení kontaktu s dítětem. Ze znaleckého posudku z března 2016 plyne, že dítě trpělo zbavením kontaktu s otcem, jelikož první tři roky života jsou důležité pro vybudování pouta mezi rodičem a dítětem. L. R. styku bránila. Znalec se o rodičovských schopnostech stěžovatele vyjádřil kladně. V červnu 2016 soud stanovil místo pobytu dítěte u matky a stanovil styk stěžovatele s dítětem. V prosinci 2016 se L. R. s dítětem bez souhlasu otce a přivolení soudu odstěhovala do místa vzdáleného 600 kilometrů od bydliště stěžovatele. Soud sice nařídil návrat do místa bydliště stěžovatele, ale matka rozhodnutí nerespektovala.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel na poli článku 8 Úmluvy namítal, že vnitrostátní orgány nepřijaly urychleně opatření k zajištění soudně určeného kontaktu se synem, kterému matka dítěte soustavně bránila.

Soud připomněl, že je-li prokázána existence rodinného vztahu, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi dotyčným rodičem a dítětem, a to i za situace konfliktu mezi rodiči (*Zavřel proti České republice*, č. 14044/05, rozsudek ze dne 18. ledna 2007, § 47). Pozitivní závazky státu zahrnují rovněž povinnost přijmout přípravná opatření (*Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku*, č. 31679/96, rozsudek ze dne 25. ledna 2000, § 105 a 112). Povinnost státních orgánů přijmout taková opatření ovšem není absolutní, státní orgány sice mají vyvíjet snahu, aby této spolupráci napomohly, ale jejich povinnost využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená: musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy (*Voleský proti České republice*, č. 63627/00, rozsudek ze dne 29. června 2004, § 118). V případech omezení kontaktu s dítětem musí zájem dítěte předcházet jakékoli jiné úvaze (*Strand Lobben a ostatní proti Norsku*, č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 204).

Soud uvedl, že jeho úkolem v projednávané věci je přezkoumat, zda vnitrostátní orgány přijaly všechna opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat, za účelem zachování pouta mezi stěžovatelem a jeho synem (*Bondavalli proti Itálii*, č. 35532/12, rozsudek ze dne 17. listopadu 2015, § 75) a umožnění soudně nařízeného kontaktu (*Hokkanen proti Finsku*, č. 19823/92, rozsudek ze dne 23. září 1994, § 58), přičemž v případech tohoto druhu hraje roli plynutí času a opatření je třeba přijmout rychle (*Piazzi proti Itálii*, č. 36168/09, rozsudek ze dne 2. listopadu 2010, § 58).

Od roku 2014 stěžovatel žádal o kontakt se synem, kterému matka bránila, což soud v roce 2016 konstatoval. Od prosince 2016, kdy se L. R. bez přivolení soudu odstěhovala 600 kilometrů daleko, stěžovatel syna nevidal. Soud sice v lednu 2017 založil místo bydliště dítěte v místě bydliště stěžovatele, nicméně matka rozhodnutí nerespektovala a soud byl nečinný. Až o dva roky později konstatoval, že chování matky bylo pro syna škodlivé, avšak bydliště u matky bylo v jeho nejlepším zájmu, a stanovil kontakt stěžovatele se synem, který se však nadále neuskutečňoval.

Soud vzal v úvahu, že stěžovatel od roku 2014 usiloval o styk se synem a navzdory několika soudním rozhodnutím nebylo nalezeno řešení za účelem pravidelného styku. Napomenutí matky soudem nemělo na její chování žádný vliv, dokonce se svévolně odstěhovala 600 kilometrů daleko. Hlavní podíl na vzniklé situaci měla matka, která styk odmítala, a vzdálenost mezi bydlišti rodičů. Nedostatek spolupráce mezi rodiči přitom nezbavuje vnitrostátní orgány povinnosti využít všechny účelné prostředky k zachování rodinných vazeb (*Zavřel proti České republice*, cit. výše, § 52). V daném případě vnitrostátní orgány případu nevěnovaly náležitou péči a nepřijaly opatření za účelem vytvoření podmínek nezbytných k realizaci stykových práv (*Macready proti České republice*, č. 4824/06 a 15512/08, rozsudek ze dne 22. dubna 2010, § 66). Orgán péče o dítě zorganizoval pouze jedno setkání a selhal v informování stěžovatele o situaci jeho syna. V době rozchodu rodičů soudy nepřijaly konkrétní a účinná opatření k umožnění kontaktu a po dobu sedmi let tolerovaly jednání matky, které bránilo rozvoji vztahu stěžovatele a jeho syna. Soudy se uchýlily k sérii automatických a stereotypních opatření, jakými byly žádosti o informace a delegování sledování rodiny na orgán péče o dítě spolu s povinností zorganizovat styk (*Lombardo proti Itálii*, č. 25704/11, rozsudek ze dne 29. ledna 2013, § 92). Orgán péče o dítě však jednal pozdě, řádně nevykonával rozhodnutí soudu a nenařídil styk. V době uzávěry z důvodu pandemie Covid-19 od února do července 2020 orgán péče o dítě nezajistil žádné setkání, ačkoli cestování za účelem výkonu styku bylo povoleno, a styk přerušil, aniž se pokusil o mediaci mezi rodiči.

Dle Soudu vnitrostátní orgány nevyužily existující právní nástroje k výkonu soudem určeného styku a nezabránily matce ve svévolném přestěhování daleko od bydliště stěžovatele navzdory rozsudku soudu. Ačkoli byla matka za vnitrostátní únos odsouzena k výkonu trestu na dobu jednoho roku a osmi měsíců, stěžovatel se nemohl od roku 2014 se synem stýkat. Vnitrostátní orgány tak nepřijaly veškerá opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat, za účelem zajištění styku stěžovatele se synem (*Terna proti Itálii*, č. 21052/18, rozsudek ze dne 14. ledna 2021, § 73). Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.